

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ, ІСТОРІЯ

DOI 10.35220/2078-8916-2019-32-2-74-78

УДК 616.31+616-089.23

В.І. Струк, С.М. Германчук, О.В. Біда

*КМУ «Міська стоматологічна поліклініка»,

м. Чернівці

Інститут стоматології НМАПО імені П. Л. Шупика,

м. Київ

**СТАТИСТИЧНІ ПОКАЗНИКИ
ОРТОПЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ
ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ**

Згідно результатів статистичних досліджень, впродовж останніх років рівень стоматологічної захворюваності в Україні залишається на високому рівні. Несвоєчасне надання стоматологічної допомоги обумовлює виникнення ускладнень у вигляді часткової і повної втрати зубів, естетичних та функціональних розладів, крім того, зниження рівня стоматологічного здоров'я негативно впливає на стан загальносоматичного здоров'я, спричиняючи соціальну дезадаптацію осіб, що в цілому негативно відображається на рівні соціально-економічного розвитку країни.

Метою нашого дослідження є порівняльний аналіз показників надання ортопедичної допомоги дорослому населенню України згідно статистичних даних МОЗ України.

Матеріали та методи. Для аналізу обрані статистичні показники Міністерства охорони здоров'я України та Центру медичної статистики МОЗ України.

Висновки. Результати аналізу надання ортопедичної стоматологічної допомоги дорослому населенню України засвідчили наявність змін кількісних показників зубного протезування як по роках, так і по регіонах.

Координація стоматологічної допомоги та запровадження ефективної системи моніторингу стану стоматологічного здоров'я населення в усі ланки лікувально-діагностичного процесу та необхідних форм статистичної звітності, сприятиме створенню дієвої системи оцінки кількісних та якісних показників стоматологічної допомоги.

Ключові слова: ортопедична допомога, стоматологічне здоров'я, статистичні дані.

В.И. Струк, С.М. Германчук, О.В. Беда

*КМУ «Городская стоматологическая поликлиника»,

г. Черновцы

Институт стоматологии НМАПО им. П. Л. Шупика,

г. Киев

**СТАТИСТИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ
ОРТОПЕДИЧЕСКОЙ СТОМАТОЛОГИЧЕ-
СКОЙ ПОМОЩИ В УКРАИНЕ**

Согласно результатам статистических исследований, в последние годы уровень стоматологической заболеваемости в Украине остается на высоком уровне. Несвоевременное оказание стоматологической помощи обуславливает возникновение осложнений в виде частичной и полной потери зубов, эстетических и функциональных расстройств, кроме того, снижение уровня стоматологического здоровья негативно влияет на состояние общесоматического здоровья, вызывая социальную дезадаптацию лиц, что в це-

лом негативно отражается на уровне социально-экономического развития страны.

Целью нашего исследования является сравнительный анализ показателей оказания ортопедической помощи взрослому населению Украины согласно статистическим данным МОЗ Украины.

Материалы и методы. Для анализа выбраны статистические показатели Министерства здравоохранения Украины и Центра медицинской статистики МЗ Украины.

Выводы. Результаты анализа предоставления ортопедической стоматологической помощи взрослому населению Украины показали наличие изменений количественных показателей зубного протезирования как по годам, так и по регионам.

Координация стоматологической помощи и внедрение эффективной системы мониторинга состояния стоматологического здоровья населения во все звеньях лечебно-диагностического процесса и необходимых форм статистической отчетности, будет способствовать созданию эффективной системы оценки количественных и качественных показателей стоматологической помощи.

Ключевые слова: ортопедическая помощь, стоматологическое здоровье, статистические данные.

V.I. Struk, S.M. Hermanchuk, A.V. Bida

*Public Medical Establishment «Municipal

Stomatological Polyclinic», Chernivtsi

Institute of Stomatology of NMAPE named

after P. L. Shupyk, Kyiv

**STATISTICAL INDICATORS
OF ORTHOPEDIC STOMATOLOGICAL
ASSISTANCE IN UKRAINE****REFERENCES**

Introduction. Despite the development of dental science and the introduction of modern methods of treatment of dental diseases into practice that allow solving the most difficult clinical situations, the level of dental morbidity remains high. The decrease in the level of dental health negatively affects the state of general somatic health, causing social maladaptation, which in general is negatively reflected at the level of country's socio-economic development.

The main **aim** of our research is a comparative analysis of the provision of orthopedic care to the adult population of Ukraine on the basis of officially published statistical data of the Ministry of Health of Ukraine.

Materials and methods. For the analysis, the officially published statistical data of the Ministry of Health of Ukraine and the Centre for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine have been selected.

Conclusions. A comparative analysis of the provision of orthopaedic dental care to the adult population of Ukraine has shown a change in the quantitative indicators of manufactured orthopaedic constructions both by years and by regions.

Coordination of dental care and the introduction of an effective system of monitoring the state of dental health in all parts of the medical and diagnostic process and the necessary forms of statistical reporting will contribute to the creation of an effective system for assessing the quality of dental care.

Key words: dental health, orthopaedic care, statistical data.

Вступ. Однією з найбільш актуальних соціальних проблем в Україні є стан здоров'я населення, в тому числі його складової – стоматологічного здоров'я. Незважаючи на розвиток стоматологічної науки і впровадження в практику сучасних методів лікування стоматологічних захворювань, які дозволяють вирішити найскладніші клінічні ситуації, рівень стоматологічної захворюваності залишається високим. Особливе занепокоєння викликає стабільно висока поширеність стоматологічних захворювань у дорослих, насамперед значна ураженість твердих тканин зубів та пародонта, що призводить до часткової й повної втрати зубів, естетичних, фонетичних, та функціональних порушень. Зниження рівня стоматологічного здоров'я негативно впливає на стан загальносоматичного здоров'я, спричиняючи соціальну дезадаптацію, що в цілому негативно відображається на рівні соціально-економічного розвитку країни.

Європейські цілі, визначені ВООЗ, передбачають конкретні заходи щодо підвищення рівня стоматоло-

гічного здоров'я, визначають чіткі показники інтенсивності і поширеності стоматологічних захворювань. Запровадження рекомендацій ВООЗ у країнах Європи довело значну соціальну і медичну ефективність стосовно підвищення і збереження високого рівня стоматологічного здоров'я населення. Більшість країн Євросоюзу, які запровадили рекомендовані ВООЗ принципи, вже досягли цілей щодо стоматологічного здоров'я.

Результати аналізу сучасного стану стоматологічної галузі в Україні та перспектив її розвитку свідчать про необхідність реорганізації стоматологічної служби з метою підвищення її доступності та покращення якості надання послуг [1, 2].

Мета нашого дослідження. Порівняльний аналіз надання ортопедичної допомоги дорослому населенню України на підставі офіційно опублікованих статистичних даних МОЗ України.

Таблиця 1

Показники кількості виготовлених мостовидних протезів, у тому числі суцільнолитих

Адміністративні регіони	Мостовидних протезів - усього					Утому числі, суцільнолитих				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Центральний	63480	52444	52701	51856	48942	4281	3415	3087	3466	3446
Північний	62015	52957	49843	46766	47450	9454	8461	9159	8768	8757
Південний	28768	26031	26755	24222	23983	5550	5316	5831	5310	5744
Східний	48205	21140	21330	20128	19533	2027	1002	1271	958	1515
Західний	53708	51361	48998	36992	43353	7415	8409	7796	7568	8842
Всього	256176	203933	199627	179964	183261	28727	26603	27144	26070	28304

Матеріали та методи. Для аналізу обрані офіційно опубліковані статистичні дані Міністерства охорони здоров'я України, Центру медичної статистики МОЗ України та показники роботи медичної служби по 24 областях України, м. Києва, за 2013 – 2017 рр. [3, 4, 5, 6, 7]. Для зменшення об'єму таблиць цифрові дані були об'єднані за адміністративним розподілом України на Центральний, Північний, Південний, Східний та Західний регіони. До Центрального регіону віднесені: Вінницька, Дніпропетровська, Кіровоградська, Полтавська та Черкаська обл. До Північного регіону: Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська обл. До Південного регіону: Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. До Східного регіону Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області.

При проведенні порівняльного аналізу вивчалася динаміка виготовлення загальної кількості зубних протезів: одиночних коронок, штифтових зубів, вкладок, напівкоронок, у тому числі литих, мостовидних протезів, знімних протезів, у тому числі бюгельних суцільнолитих, постійних шин і шинопротезів, металокераміки та фарфору.

Результати. Результати аналізу надання ортопедичної стоматологічної допомоги дорослому населенню України засвідчили наявність змін кількісних показників зубного протезування як по роках, так і по

регіонах. При проведенні порівняльного аналізу вивчалася динаміка виготовлення загальної кількості зубних протезів: мостовидних протезів, знімних протезів, у тому числі бюгельних суцільнолитих, постійних шин і шинопротезів, одиночних коронок, штифтових зубів, вкладок, напівкоронок, у тому числі литих, металокераміки та фарфору.

Кількісні показники виготовлених мостовидних протезів по регіонах України за 2013-2017 роки представлена в табл. 1.

Аналіз структури показників мостовидних протезів виявив поступове зменшення кількості виготовлених протезів. Найменше було виготовлено мостовидних протезів у 2016 році (179964). В порівнянні з 2013 роком (256176) загальна кількість зменшилась на 29,75 %.

Аналіз по адміністративним регіонам показав, що найбільше було виготовлено одиниць в Центральному регіоні в 2013 році (63480), а найменше в Східному регіоні в 2017 році (19533).

Відповідно до кількості суцільнолитих мостовидних протезів, за зазначені роки відбувалось незначне коливання в показниках, але в 2014-2017 роках відповідно до загальної кількості відбулося відсоткове збільшення частки суцільнолитих мостовидних протезів і у 2017 році цей показник був на рівні 15,4 %.

Показники кількості виготовлених одиниць одиночних коронок, штифтових зубів, вкладок, напівкоронок, у тому числі литих, представлені у табл. 2.

Аналізуючи структуру виготовлення загальної кількості одиниць одиночних коронок, штифтових зубів, вкладок, напівкоронок, у тому числі литих в цілому по Україні за період 2013 – 2017 рр., слід зазначити, що найменша кількість виготовлених одиниць була в 2017 році (341101), при цьому в порівнянні з 2013 роком відбулося зменшення на 21,52%. Аналіз структури виготовлення по адміністративним регіонам показав, що найбільше було виготовлено одиниць в Північному регіоні в 2013 році (118233), а найменше в Східному регіоні в 2016 році (35104).

Відповідно до кількості суцільнолитих одиночних коронок, штифтових зубів, вкладок, напівкоронок, тут відмічається зростання у 2017 році (85167) у порівнянні з 2013 роком (80825) на 5,37 %. Найбільша кількість виготовлених суцільнолитих протезів була в Північному регіоні (36973) в 2016 році, а найменша – 2867 в Східному у 2014 році.

Загалом частка виготовлених суцільнолитих конструкцій незнімних протезів в Україні складала у 2013 році 18,6 % а у 2017 році – 24,97 %.

Статистичні данні виготовлення знімних протезів, у тому числі бюгельних суцільнолитих відображено в табл. 3.

Таблиця 2

Показники кількості виготовлених одиниць одиночних коронок, штифтових зубів, вкладок, напівкоронок, у тому числі литих

Адміністративні регіони	Кількість виготовлених одиночних коронок, штифтових зубів, вкладок, напівкоронок - усього					У тому числі литих				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Центральний	94708	86143	87466	81529	79444	12347	11354	12122	11398	11717
Північний	118233	104668	102766	100483	103605	35118	34099	36973	34980	35675
Південний	52519	49538	51707	47558	49279	14592	14449	15050	15338	15925
Східний	77552	35780	37288	35104	35665	4846	2867	3732	3528	3691
Західний	91610	83737	83637	77575	73108	13922	15388	18197	18226	18159
Всього	434622	359866	362864	342249	341101	80825	78157	86074	83470	85167

Таблиця 3

Показники кількості виготовлених знімних протезів, у тому числі бюгельних суцільнолитих

Адміністративні регіони	Знімних протезів - усього					У т.ч. бюгельних суцільнолитих				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Центральний	52688	47957	45970	43710	43644	768	704	827	643	567
Північний	53326	46754	46994	44537	45720	1791	1693	1774	1614	1510
Південний	32864	30298	30184	28368	28915	2463	2155	1997	1871	1668
Східний	53043	24561	23960	22164	23150	395	216	233	201	205
Західний	43686	41339	39515	36876	36002	647	541	493	435	441
Всього	235607	190909	186623	175655	177431	6064	5309	5324	4764	4391

При аналізі показників виготовлення знімних протезів, у тому числі бюгельних суцільнолитих, як і в показниках незнімних ортопедичних конструкцій, відмічається тенденція до зменшення загальної кількості виготовлених протезів, але відсутній різкий провал в 2014 році. Загалом кількість виготовлених знімних протезів за 2013-2017 роки зменшилась на 24,7 %.

Аналізуючи показники по адміністративним регіонам виявлено, що найбільше було виготовлено знімних протезів в Північному регіоні в 2013 році (53326), а найменше в Східному регіоні в 2016 році (22164).

Також за 2013-2017 роки відбулось значне зменшення кількості бюгельних суцільнолитих протезів

(6064 в 2013 році проти 4391 в 2017 році). Статистично, кількість виготовлених бюгельних суцільнолитих протезів зменшилась на 27,59 %.

Показники кількості виготовлених постійних шин і шинопротезів представлені в табл. 4.

Згідно зі статистичними даними, загальна кількість виготовлених постійних шин та шинопротезів в Україні знизилась майже в два рази з 2013 (11089) по 2015 (6331) роки і почала поступово зростати до 2017 року включно. Найбільш багато постійних шин та шинопротезів було виготовлено в 2013 році в Центральному регіоні (4349), а найменша кількість в 2013 році в Західному та в 2016 році в Південному регіоні (228 та 227).

Не зважаючи на зменшення кількості виготовлених шин та шинопротезів в Центральному, Північному, Південному та Східному регіоні, неможливо не виділити збільшення виготовлених відповідних ортопедичних конструкцій в Західному регіоні майже в два рази за період з 2013 по 2017 рік з 228 до 443 відповідно.

Найнижчі показники шин та шинопротезів спостерігаються в Південному регіоні в порівнянні з показниками інших регіонів.

Статистичні данні виготовлення знімних протезів, у тому числі бюгельних суцільнолитих відображено в табл. 5.

Таблиця 4

Показники кількості виготовлених постійних шин і шинопротезів

Адміністративні регіони	Постійних шин і шинопротезів - усього				
	2013	2014	2015	2016	2017
Центральний	4349	2191	2178	2767	2677
Північний	3502	3609	3069	2760	2823
Південний	327	324	268	227	250
Східний	2683	542	415	400	380
Західний	228	272	401	344	443
Всього	11089	6938	6331	6498	6573

Таблиця 5

Показники кількості виготовлених одиниць металокераміки і фарфору

Адміністративні регіони	Одиниць металокераміки і фарфору				
	2013	2014	2015	2016	2017
Центральний	9132	8054	8136	8206	8708
Північний	24101	24691	26294	29733	30655
Південний	11338	12224	13265	12494	14364
Східний	6026	4080	4303	3922	4585
Західний	8512	11285	12394	13890	13428
Всього	59109	60334	64392	68245	71740

Результати аналізу показників виготовлених одиниць металокераміки та фарфору засвідчили зростання загальної їх кількості з 59109 у 2013 році до 71740 у 2017, при загальному темпі зростання в межах 21,4 % за п'ять років.

Найбільша кількість виготовлених одиниць металокераміки та фарфору була в Північному регіоні (30655) у 2017 році, а найменша в Східному у 2016 році (3922).

В цілому у всіх регіонах України має місце чітка тенденція до зростання кількості виготовлених сучасних естетичних ортопедичних конструкцій, що свідчить про покращення якісних показників надання ортопедичної стоматологічної допомоги населенню України.

Висновки. За результатами аналізу надання ортопедичної стоматологічної допомоги дорослому населенню України на підставі офіційно опублікованих статистичних даних МОЗ України встановлено зміну кількісних показників виготовлених ортопедичних конструкцій як по рокам, так і по регіонам з тенденцією до зменшення загальної кількості виготовлених традиційних зубних протезів в досліджуваній період до 24,7% та збільшення показників одиниць металокераміки та фарфору (безметалева кераміка) з темпом зростання до 21,4% за п'ять років.

Впровадження ефективної системи моніторингу стану стоматологічного здоров'я населення, удосконалення нових лікувально-діагностичних і медико-профілактичних технологій в усіх ланках лікувально-

діагностичного процесу в державних, комунальних і приватних стоматологічних закладах та необхідних форм статистичної звітності сприятиме створенню дієвої системи оцінки якості стоматологічної допомоги та підвищенню рівня стоматологічного здоров'я населення України.

Список літератури

1. Біда В.І. Державне управління реформуванням охорони здоров'я. Розвиток державного регулювання стоматологічної служби в Україні / Біда В.І., Біда О.В., Забуга Ю.І – К.;Синопси, 2011. – 116 с.
2. Забуга Ю.І. Аналіз стану стоматологічного здоров'я та рівня зубного протезування населення в Україні / Забуга Ю.І., Біда О.В., Струк В.І. Збірник наукових праць співробітників НМАПО імені П. Л. Шупика. К. 2013. Вип. 22. кн. 1. С. 370–377
3. Вороненко Ю.В. Стоматологічна допомога в Україні / Вороненко Ю.В. - Кіровоград. Поліум – 2014. 84 с.
4. Вороненко Ю.В. Стоматологічна допомога в Україні / Вороненко Ю.В. - Кіровоград. Поліум – 2015. 85 с.
5. Вороненко Ю.В. Стоматологічна допомога в Україні / Вороненко Ю.В. - Кіровоград Поліум – 2016. 84 с.
6. Вороненко Ю.В. Стоматологічна допомога в Україні / Вороненко Ю.В. - Кіровоград. Поліум – 2017. 86 с.
7. Вороненко Ю.В. Стоматологічна допомога в Україні: основні показники діагностики за 2008-2018 роки / Вороненко Ю.В., Павленко О.В., Мазур І.П. Кропивницький. Поліум – 2014. 211 с.

REFERENCES

1. Bida V.I., Bida O.V., Zabuha Yu. I. *Derzhavne upravlinnja reformuvannjam ohoroni zdorov'ja. Rozvitok derzhavnogo reguljuvannja stomatologichnoi sluzhbi v Ukraini* [Public administration of health care reform. Development of state regulation of dental services in Ukraine]. Kyiv: Synopsy; 2011. 116 s.

2. **Zabuga Ju.I., Bida O.V., Struk V.I.** *Analiz stanu stomatologichnogo zdorov'ja ta rivnja zubnogo protezuvannja naselennja v Ukraini* [Analysis of the state of dental health and the level of dentures in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prac' spivrobotnykiv NMAPO imeni P. L. Shupyka. K. 2013. 22(1):370–7.*
3. **Voronenko Ju. V.** *Stomatologichna dopomoga v Ukraini* [Dental care in Ukraine]. *Kirovograd: “Polium”; 2014:84.*
4. **Voronenko Ju.V.** *Stomatologichnadopomoga v Ukraini* [Dental care in Ukraine]. *Kirovograd: “Polium”; 2015:85.*
5. **Voronenko. Ju.V.** *Stomatologichnadopomoga v Ukraini* [Dental care in Ukraine]. *Kirovograd: “Polium”; 2016:84.*

6. **Voronenko Ju.V.** *Stomatologichnadopomoga v Ukraini* [Dental care in Ukraine]. *Kirovograd: “Polium”; 2017:86.*
7. **Voronenko Ju. V., Pavlenko O.V., Mazur I.P.** *Stomatologichna dopomoga v Ukraini: osnovni pokaznyky diagnostyky za 2008-2018 roky* [Dental care in Ukraine: main diagnostic indicators for 2008-2018]. *Kropyvknyc'kyj: Polium; 2018:211.*

Надійшла 02.04.19

